

Polonistyka

Nr 6 czerwiec 2012 498 (LXVI) indeks 369357 CENA 15,50 zł (w tym 5% VAT)

Językowy obraz świata współczesnej młodzieży

■ BEATA PROŚCIAK

Zakładając, że uczeń reprezentuje teraźniejszość, a nauczyciel przeszłość, trzeba poszukać im wspólnego mianownika do dyskusji, negocjacji, mediacji, koncyliacji.

Przeszłość wymaga od uczniów szkół średnich innej wiedzy, innych twórczych założeń. Nie może jednak zabraknąć profesjonalizmu w działaniach zarówno uczniów, jak i nauczycieli.

Posługując się terminem mediacja, trzeba określić jej znaczenie. Jest to *filozofia, która karanie zastępuje pojednaniem, zemstę na sprawcach – pomocą dla ofiar, alienację i niechęć – wspólnotą i zjednoczeniem, negatywnym i destrukcją – naprawą, przebaczeniem i łaską*¹. Warunkiem mediacji jest podjęcie rozmów lub negocjacji przez uczniów, reprezentujących strony konfliktu. Stąd mediacja to przede wszystkim dialog lub negocjacje z udziałem trzeciej strony². Trzecia strona – nauczyciel mediator powinien być osobą, która nie jest bezpośrednio zaangażowana w spór, nie nakazuje niczego stronom, nie podejmuje decyzji za uczniów. Nauczyciel jedynie towarzyszy w dobrowolnym zmiernaniu do porozumienia. Godzi interesy stron, pomaga w negocjacjach lub rozmowach. W sytuacjach trudnych nauczyciel może spełniać rolę koncyliatora, proponując stronom określone rozwiązanie, które mogą przyjąć lub też nie.

Rzeczywistość wymaga od nich porozumienia i kompromisu. Obojętność i interesowność oddala nauczyciela od ucznia.

Niżej prezentowane są wiersze przestawiające problemy młodzieży. Zadaniem ba-

dawczym uczyniono możliwości dostosowania doświadczeń własnych uczniów do omawianych tekstów literackich i odwrotnie. Niebagatelną rolę przy interpretacji tekstów uczniowskich ma pełnić również strona językowa wierszy. Pierwszy z nich zatytułowany *Jesteśmy Mistrzami Wszechświata Yu-gi-oh!* i wiąże się z doświadczeniami młodzieży, grającej w słynną w Polsce i na świecie karciankę Yu-gi-oh!

Jesteśmy Mistrzami Wszechświata Yu-gi-oh!³

*To ty, to ja, Yugi-oh!, gra szlachetna wspaniała,
pasjansa⁴ moc, zmysły raduje,
Wirtuozie, zasłепiony blaskiem Warsa⁵,
ty świetlna zadum⁶, mądrzisz pokarane kocopoty⁷.*

¹ Mediacja, pod red. L. Mazowieckiej, Warszawa 2009, s. 14, za: J. Consedine, *Sprawiedliwość naprawcza. Przynajmniej ludu społecznego*, Warszawa 2004, s. 12.

² W. Ch. Moore, *Mediacje. Praktyczne strategie rozwiązywania konfliktów*, Warszawa 2003, s. 31.

³ Autorem zamieszczonych w artykule wierszy jest uczeń Liceum Ogólnokształcącego w Leżajsku – Marcin Prościak.

⁴ Pasjans – gra w coś skomplikowanego, wykonywać skomplikowaną czynność.

⁵ Wars – postać legendarna związana z Warszawą (centrum ogólnopolskich turniejów Yu-gi-oh)

⁶ Określenie jednego z graczy o pseudonimie Komórczak.

⁷ Kocopoty – określenie potoczne, mówienie czegoś, o czym się nie ma pojęcia.

*Komórczak⁸, karciarz jakich mało,
dumny kłęcz⁹ z pochodzenia orla¹⁰,
pręga¹¹ duma pokolenia męczy¹²,
spina¹³ nam oblokiem¹⁴ te zwodne zadumy¹⁵.*

*Idźmy ku tobie, kiwaj głową,
sędziuj z rozumą tęgiej głowy dzieju¹⁶.
Zręczne tupanie jegoż¹⁷ aż trnie,
protektory¹⁸ męczone przed wiekami.*

*Bohater, jakich na globie mało,
oręż chwytą, zastaje chaos,
karty zmienia, mieni ład mrurowany,
czysty majestat piedestały pieni¹⁹.*

*Kryzys składowy²⁰ sukcesów,
pomina bogom o mklej hardości,
Za tym wersem uwaga brana,
i doskonałości sława zamiedbana.*

*Życzmy rozkwitu energii młodziana,
przyszłości nie ma dość,
bo Tyś wielki, sercem i rozumem,
Komórczaku, urybaucio sceny rodowitej!²¹*

Mimo mnóstwa skojarzeń wyraźnie daje się odczytać główne przesłanie wiersza – próba oceny głównego organizatora konkursów na szczeblu krajowym – o pseudonimie Komórczak oraz roli i znaczenia spotkań młodych w różnych częściach Polski i świata w czasie turniejów. Dają one możliwości zacieśnienia więzi i akceptację wśród rówieśników. Ma to wielkie znaczenie dla podbudowania autorytetu graczy, ich samorealizacji oraz poruszania się po świecie.

Każdy gracz posiada własny, niepowtarzalny styl gry. Ważne jest też zachowanie w czasie turnieju, ponieważ – tak jak w realnym życiu – grający używają różnych manipulacji, aby przewidzieć ruch przeciwnika i dostosować swoją grę do jego sytuacji. Być może nawet nieświadomie stosują wówczas tzw. dostrojenie się do sposobu myślenia gracza i jego mowy ciała określane jako „lustrowane odbicie”²².

Już na pierwszy rzut oka widać, że wnioski płynące z analizy i interpretacji tego wiersza mogą być przydatne przy omawianiu wszelkich tekstów związanych z osobą Boga, od Biblii poczynając. Można też nawiązać do

mitu o stworzeniu świata (związanego z chaosem), twórczości Jana Kochanowskiego, np. *Czego chcesz od nas Panie?*, czy też utworu prezentującego wizję świata, z którego wyrzucano Boga – *Nie-Boskiej komedii* Zygmunta Krasińskiego. A nawet wizji Boga w testamentach poetyckich (np. Juliusza Słowackiego *Testament mój*, Zbigniewa Herberta *Testament*). To tylko przykładowe teksty, do których nawiązuje wiersz. Warto też przyjrzeć się fragmentowi fresku z Kaplicy Sykstyńskiej – *Stworzenie świata* autorstwa Michała Anioła i skonstruować ją ze współczesną przeróbką fresku, na której postać Adama zastąpił tańczący na ulicy w rytm muzyki techno – Technowiking²³. Ma on jednocześnie symbolizować potęgę i kpinę ze Stwórcy, a może akceptację młodych? Tak przerobiony obraz widnieje bowiem w Internecie jako wizytówka grupy „Komórczaka”, który przypisuje sobie wręcz boskie atrybuty. Stąd być może pomysł na wiersz, który może stanowić ciche zastanowienie nad sensem funkcjonowania Komórczaka i wszystkich graczy Yu-gi-oh. Warto w tym miejscu przedmówić słowa:

⁸ Komórczak – nick-name (pol. pseudonim) jednego z graczy, nazywanego „warszawskim księciem Yu-gi-oh” – tak gracz określają organizator warszawskich turniejów karcianki Yu-gi-oh.

⁹ Kłęcz – neologizm od wyrazu kłęcz.

¹⁰ Skojarzenie z walką za ojczyznę w odniesieniu do rangi turniejów.

¹¹ Nawiązanie do filmu *Pęgi*.

¹² Napór młodego pokolenia Yu-gi-oh, które męczy stare pokolenie i na odwrót.

¹³ Spina – narzeka – słowo używane na forach internetowych.

¹⁴ Obłok – zbiór negatywnych myśli na forum.

¹⁵ Dumni gracze, myślą, że są wielkimi znawcami.

¹⁶ Skojarzenie z Piastem Kołodziejem.

¹⁷ Jegoż – archaizmem skojarzony ze średniowiecznym tekstem *Bogurodzicy*.

¹⁸ Protektor – osłona na kartę.

¹⁹ Pieni – w znaczeniu oczyszczać swoje błędy (od wyrazu pieniść się oznaczającego jednocześnie czyszczenie).

²⁰ Kryzys składowy (ang. Crisis squad) – drużyna najlepszych graczy na polskiej scenie Yu-gi-oh, stworzona przez Komórczaka.

²¹ M. Hartley, *Mosną ciała w pracy*, Kielce 2004.

²² Postać z filmu na YouTube.

Zrozumienie na czym polega atrakcyjność określonego filmiku youtubowego, strony internetowej lub galerii, pozwala przekształcić je w... pomoce dydaktyczne²³.

W przeciwnym wypadku nauczyciele będą wprowadzać uczniów jedynie do „muzeum literatury” i wmawiać im, że odslaniają nie martwą dekorację, lecz rzeczywistość²⁴.

Pierwsze trzy zwrotki przedstawiają krytykę Komórczaka. Ostatnie trzy – jego pochwałę. Dobrze, że organizuje on turnieje i jednoczy polską scenę. Jednocześnie jest jednak arogancki. Brak mu powagi, nie wywiązuje się rzetelnie ze swoich obowiązków – stąd wezwanie: *sędziuj z rozumą głębiej głowy dzieju*. Przesadza z kpina wobec graczy nawet w czasie turniejów, jest niecierpliw: *zręczne tupanie jego aż imie*. Druzyna Komórczaka – *Kryzys składowy* równa się z bogami. Dąży do wygranej za wszelką cenę i w ten sposób cierpi ich uznanie w oczach innych graczy. Ostatnia zwrotka świadczy o tym, że podmiot liryczny ma nadzieję, że *wybauca sceny rodowitej* – Komórczak będzie się kierował nie tylko rozumem, ale również sercem. Jednak podwójne znaki interpunkcyjne – wykrzyknik i pytajnik – świadczą o wahaniu, niepewności... Kogo wybierze Komórczak jako człowieka – zostanie następcą Adama czy Technowikinga? A może zdoła ich pojednać? To temat do dyskusji na temat topusu *homo viator* i Boga w literaturze i innych tekstach kultury.

Jeżeli pokusimy się o charakterystykę języka młodych, można dookreślić go jako „język efektów” (określenie BP). Świadczy o tym chociażby wyraz *pieni*, który zdaniem autora wiersza ma oznaczać oczyszczanie błędów. Został stworzony na podstawie języka reklamy, a właściwie efektu, jaki miała ona odnieść. Chodzi np. o efekt wy-czyszczania chociażby dywanu, dzięki pienieniu się płynu. Z kolei efektem czytania *Bogurodzicy* było używanie wyrazów archaicznych dla podkreślenia boskich atrybutów Komórczaka.

Widać również efekty oglądania filmów np. Pręgi. Poza tym w wierszu uwidacznia się też efekt używania języka Internetu. W tym przypadku języka forum np. *kocopoly*. Cechą charakterystyczną języka autora wiersza jest *kalejdoskopowa zmienność urażeni²⁵*, która widoczna jest również w różnorodności językowej – od archaizmów poczynając, na neologizmach kończąc. Wielość informacji, którymi zarzucani są młodzi ludzie, sprawia, że nauczyciel również powinien akceptować różnorodność językową i wielość doświadczeń uczniowskich. W przeciwnym razie nie znajdzie z uczniami wspólnego języka, a nauczanie stanie się dla młodych nudne i bezwartościowe. Koniecznością okazuje się chociaż częściowe odwrócenie ról nauczyciela i ucznia

zatrudniając uczniów do przekazywania swym nauczycielom brakującej im wiedzy. Bez tej odwagi powszechna edukacja, uznawana jako najważniejszy instrument modernizacji, staje się najwiękzym hamulcem rozwoju²⁶.

Oto kolejny wiersz świadczący o tym, że młodzi ludzie są wartościowi i potrafią wy-kazać się kulturą osobistą. Napisany został w związku z kłótnią, jaka odbyła się wśród graczy Yu-gi-oh. Gracz o pseudonimie Larcelo postanowił zażegnać niezdrową sytuację i opublikował w tym celu swój wiersz na forum. Jego tytuł brzmi: *Przeprasziny Shadowforum²⁷*.

²³ M. Pabsek, *Uratowanie przez uspołecznienie, czyli multimedialny blask lektur*, w: *Edukacja polonistyczna wobec trudnej współczesności*, pod red. A. Janus-Sitarz, Kraków 2010, s. 79.

²⁴ Tamże, s. 73.

²⁵ Określenie Kazimierza Ozoga – użyte podczas spotkania pt. *Jak uspołeczenie uczyć języka polskiego* 17 stycznia 2012 roku – Nowy Dwór Świeży k. Rzeszowa.

²⁶ M. Pabsek, *op. cit.* s. 83-84 za: E. Bendyk, *Sireziada*, <http://www.polityka.pl/siecaki/Text/1,936,278207,18> (dostęp: 1 VI 2009).

²⁷ Wiersz zamieszczony na stronie: www.shadowforum.pl/viewtopic.php?f=12&t=17141 [dostęp dnia 13. 01. 2012].

*Przeprasziny Shadowforum²⁸
Przepraszam Was, Shadowforum, że flemj²⁹
i kocopoly³⁰ Was zabolaly.
Forum Romanum³¹ cierpiało, a ono pasje³² wiąże,
buduje więzy krwi naszej mocnej,
Ja, Larcelo³³, naprawię odwagę mam, pożar
zwały z mych pocin³⁴ ugasić,
aby do normy powrócić, solemny³⁵ odwrócić,
uratować każdy cal, kart koloru blask.
„Wybaczcie za spianie i flemmowe posty³⁶,
Larcelo, chcący się poprawić karciarz sojuszu
złączenia proszi.”*

*Czytałem Wasze znaki wszelakie (...)
warte nad uszyszko więcej niż elpe³⁷ osiem
tysięcy, jeszcze więcej.*

*Czytających swoim wierszem przepraszam,
do limitu nieskończonego.
By uratować, co zostało, przemiany życiowej
świadczyc, bronić forum jak ojczyzny.
Błagania słuchane echo mirrora³⁸ odbijają,
co przebyło, było i się zmilo,
Heavym³⁹ fairy⁴⁰ przeczyszcilo, umyło bramy
świata pokoju.*

*(...) „Wybaczcie za spianie i flemmowe posty,
Larcelo, chcący się poprawić,
piedestaly wieki zexala⁴¹, a po tym na dalsze,
dłuższe czasy, do końca istnienia naszej
wspólnoty⁴².”*

Śledząc problematykę wiersza, łatwo zauważyć, że jest to swoista forma przeprosin graczy z forum internetowego. Ważne jest podkreślenie faktu, że właściwości komunikacyjne Internetu dają jego użytkownikom wybór roli, np. uczestnika sporu, świadka, czy też odwracającego się plecami⁴³. Autor wiersza przestrzega zasad netykiety i stara się rzeczywiście zmienić. Nie oskarża Sieci za agresję słowną, ponieważ wyglądałoby to tak

jakby oskarżać wymalazek żagla o spowodowanie konkwisty i śmierć kultury Majów, druk – o uwyolanie wojeń religijnych w Europie w XVI wieku, a radio – o doprowadzenie do zwycięstwa faszyzmu w Niemczech⁴⁴.

Podmiot liryczny hiperbolizuje postać Komórczaka. Ma nadzieję, że wspólne turnieje mają moc wybaczenia. Dyskusej na forum kojarzą się autorowi wiersza z miejscem spo-

tknia w starożytnym Rzymie – Forum Romanum. Nauczyciel może nawiązać do wiersza Czesława Miłosza *Campo di Fiori*. Cierpienie gracza o pseudonimie Larcelo sięga zenitu i jest kojarzone z filmem *Pasja*, a tym samym cierpieniem Chrystusa. Z kolei forum traktowane jest jak Ojczyzna, której trzeba bronić i doprowadzić do pogodzenia wszystkich jej mieszkańców. Taka tematyka wiersza wymusza też modyfikacje w języku. Autor, w celu podkreślenia prośby, często celowo zmienia składnię zdania. Używa wyrazów użytkownikowskich forum, np. *flemj*, *kocopoly*, *spianie*, *solemny*. Korzysta także z języka reklamy, np. *fairy*.

Okazuje się, że twórczość własna uczniów może się stać dobrym punktem wyjścia do

²⁸ Shadowforum – wspólnota graczy Yu-gi-oh w Internecie.

²⁹ Flemj – płomień, prowokowanie kłótni. Flaming (wywoływanie kłótni). Specyficzny typ flamingu to trolling, czyli publikowanie w sieci obraźliwych wiadomości, które wywołują reakcję innych. Polskie określenie trollingu to prowokacja.

³⁰ Kocopoly – mówienie czegoś, o czym nie ma się pojęcia.

³¹ W wierszu – miejsce do dyskusji, czyli forum internetowe.

³² Pasje – skojarzenie z filmem *Pasja* i cierpieniem Chrystusa oraz z pasją graczy Yu-gi-oh.

³³ Larcelo – pseudonim gracza.

³⁴ Pocin – skrót utworzony od słów: wypociny, pot, mięka.

³⁵ Solemny – (ang. solem – boskie) rodzaj kart związanych z portem Boga, np. Solemni Warning – boskie ostrzeżenie, Solemni Judgment – boski wyrok, Solemni Wishes – boskie życzenia.

³⁶ Post – pojedyncza wiadomość na forum internetowym.

³⁷ Elpe – neologizm utworzony od skrótu lp (ang. life points – punkty życia).

³⁸ Mirror – karta przedstawiająca lustro.

³⁹ Heavym – karta przedstawiająca burzę, wtelki sztorm, autor dodał spolszczoną końcówkę -m.

⁴⁰ Fairy – typ postaci wróżki w karciance Yu-gi-oh lub śródek czyszczyca.

⁴¹ Zexal – czwarta seria kart Yu-gi-oh, coraz bardziej skomplikowana gra.

⁴² Pojęcie „wspólnota wirtualna” (virtual community) jako fenomenu kulturowo-społecznego pojawiło się na początku lat 90. XX wieku w USA.

⁴³ *Komunikowanie się w mediach elektronicznych. Język, edukacja, semiotyka*, red. M. Filiciak, G. Praszek, Warszawa 2009, s. 53.

⁴⁴ Tamże, s. 50.

mediacji czy dyskusji. Dobrym tematem, który wypływa z tematyki wiersza, jest za-stanowienie się, za co powinniśmy przeprosić Ojczyznę. Można tu wykorzystać całą gamę wątków literackich: nawiązać do uwag pod adresem niezgody w sejmie (Jan Kochanowski, *Odprawa posłów greckich*), niewalczczenia za Ojczyznę do końca (Juliusz Słowacki, *Grób Agamemnona*), upadku powstania styczniowego (Stefan Żeromski, *Rozdzióbią nas kruki, wrony...*), stanu Polski przedstawionego w *Przedwiośniu*.

Wiersz *Zdradliwe Córy* może nawiązywać do mediacji na temat zdrady. Może to być chociażby zdrada w imię dobra Ojczyzny np. *Konrad Wallenrod* Adama Mickiewicza, zdrada męża (*Chłopi* Władysława Reymonta, *Tango* Sławomira Mrożka), zdrada żony (*Granica* Zofii Nałkowskiej), itp. Wielość problemów poruszanych w wierszu może sugerować jeszcze inne dyskusje. Wiersz sugeruje bowiem, że istnieją różne typy osobowości i zachowania ludzi, w tym przypadku – cór.

Zdradliwe Córy⁴⁵

*Córo, pierwsza, ta która się trąca⁴⁶, pędem
drąca⁴⁷ na zamach swej godności⁴⁸,
za groź nie masz poczucia litości, myślisz, że
oni prości,
gonitwa za dobrem nie ustaje, mentalność twoja
urojona z zarodka⁴⁹ mętnieje⁵⁰,
w wielkie pechowe trzynastki się zmieni a potem
dmieni.*

*Córo druga, ta, która dręcząc się, mokra stała
się, z wstydu zmyka,
odmyka owo⁵¹, myśli, że trudno znaleźć do niej
klucz⁵² – daje słowo,*

⁴⁵ Dziewczyny z gimnazjum w wieku od 13 lat.

⁴⁶ Trąca – upada, bo chce szybko wyrosnąć.

⁴⁷ Drąca – narzeka, zwraca na siebie uwagę.

⁴⁸ Zamach na godność – chce zarobić przez demoralizację.

⁴⁹ Zarodek – zarodek złego postępowania.

⁵⁰ Mętnieje – satysfakcja z pieniędzy znika.

⁵¹ Odmyka owo – daje dostęp do swoich emocji.

⁵² Klucz – dostęp do szczęścia.

⁵³ Kleić nici pamięci – męczyć się, wysilać pamięć.

⁵⁴ Para – werwa napędzająca do życia.

⁵⁵ Poldźer granicy – wywiezienie za granicę nie z własnej woli.

*zbite tropem szukanie miłości, korzystałeś póki
mogłeś,
rzuciłeś w błoto, a potem kto to? Twoje myśli
wiodą tuą prostotą,*

*Córo trzecia, ta z czucia szukana, myśli się ucz
póty pora,
kleisz długie nici pamięci⁵³, bolące w zamian za
zmęczenie dane z szczerością.
Dane przegrzanie mózgu twojej chociaż innej
osobowości, potęguje tą parą⁵⁴,
karą zbitą z tropu, zmylona tą gadką, szmatką,
rymowanką rodziny – tylko cztery?⁵⁵. (...)*

*Smutny los cór, pokażny poldźer granicy⁵⁵, nie
ujrzane, nie uznane,
stracone na wieki, swą jedną pokusą on dowiodł,
że kadzić nie potrafisz,
Córo droga odwodniona, anoreksji drogą
skonasz, opamiętaj się!
Ratuj co masz, krocź znaczną ścieżką, aby nie
w życiu cię nie raniło o Córo!*

Właściwie jest to wiersz o braku akceptacji młodego człowieka, który szuka wyjścia z trudnej sytuacji oraz środowisk, które będą go akceptować. Każda zdrada czy sprzeniewierzenie się sobie samemu wynika z chęci buntu. Wiersz pokazuje niebezpieczeństwa grożące współczesnym młodym dziewczętom i chłopcom. Córa pierwsza pozbawia się godności i coraz bardziej upada. Córa druga biegnie za miłością, ale nie wie, co to znaczy i gubi się. Los trzeciej jest w rękach wymagających, wręcz toksycznych rodziców. Dostaje kary za każdą ocenę gorszą od bardzo dobrej. Smutny jest los cór, które zostają wywiezione za granicę, kroczą drogą anoreksji, popadają w depresję. Dopiero pokonanie strachu sprawia, że ofiara staje się silniejsza od dręczyciela. Wykrzyknienia kończące wiersz stanowią wezwanie do zmiany.

W języku uczniów dominuje komunikacja potoczna. Zadaniem nauczyciela powinno być umożliwienie wychowankom przejścia do komunikacji kulturowej.

Beata Prościak – dr, wykładowca w Państwowej Wyższej Szkole Wschodnioeuropejskiej w Przemyślu, nauczycielka w Zespole Szkół Technicznych w Leżajsku.